

FOAIA DIECESANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. rom. a Caransebeșului

Apare odată în săptămână: DUMINECA

Prețul Abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria pe an . . 5 fl. — cr.
 " " " " pe 1/2 an 2 " 50 "
 " România și străinătate pe an . 14 franci
 " " " " " pe 1/2 an 7 "

Prețul inserțiunilor:

Pentru publicațiuni oficiale, concurse,
 edicte etc. tipărite de 3 ori, dacă conțin până
 la 150 de cuvinte, 3 fl., până la 200 de cu-
 vinte, 4 fl., de aci în sus 5 fl.

Correspondențele se adresează redacțiunii
 „FOAIA DIECESANĂ“;

cară banii de prenumerațiune și inserțiuni la
 ADMINISTRAȚIA
 Librăriei și Tipografiei diecesane în Caransebeș

Vorbirea

*Escelenței Sale Mitropolitului Miron Romanul în
 casa Magnaților*

Escelența Voastră, Domnule President!

Înaltă casă!

Motivarea cu care Escelența Sa Domnul ministru de justiție a prezentat proiectul de lege din desbatere și care motivare s'a nisuit a o desvolta aici în această casă și cu graiu viu prin escelențul său discurs, eu am aflat'o prea slabă, deși a fost voluminoasă, am aflat'o așa de slabă, în cât după a mea părere pe aceea basă proiectul de lege nu se poate primi nici chiar pre lângă cea mai liberală judecată, și, iertați-mi sinceritatea, în mine provoacă cea suspițiune, nu știu întru cât întemeiată, că în dosul acestui proiect de lege stau pitulate alte scopuri și alte nisuițe de mare înfruntare.

În partea sa principală și în liniamentele sale de frunte motivarea accentuează în deosebi: că precum în patria noastră sunt mai multe confesiuni așa este în vigoare pe sama fie-cărei confesiuni un separat drept matrimonial și aceasta o numește simplu stare, ce nu se poate suferi, o stare care în sine luat este destul motiv, pentru ca să se creeze un drept matrimonial civil unitariu în stat, deopotrivă obligatoriu pentru fie-care confesiune.

Însă nici motivarea ministrului, nici raportul comisiunii justițiare nu descopere și nu ilustriază cu exemple luate din vieța publică, că aceste separate drepturi matrimoniale ale confesiunilor, ce există în patria noastră de sute de ani, ar fi din punct de vedere al referințelor familiare și din al adevăratelor interese ale statului în adevăr izvorul rețelilor mari și preste tot de consecințe stricăcioase, cari numai prin introducerea căsătoriei civile obligatoare s'ar putea lecu, ci tocmai din contra, Escelența Sa ministrul de resort deja la început a declarat, că plănuita reformă a dreptului matrimonial nu este rezultatul frecărilor ocazionale și al colisiunilor.

Ce e drept, motivarea ministerială amintește abuzuri, cari se susține că ar proveni din dreptul matrimo-

nial actual al nostru, dară în loc ca din șirul acestor abuzuri să amintească unele, împinge în planul prim libera exercitare religioasă, adică neconfesionalitatea, recepțiunea legii mosaice, ce se vede că acum a devenit necesitate arzătoare, apoi matriculele de stat și, preste tot, alte pretensiuni de ale politicei bisericesti, ce guvernul de acum a luat în programul său și cari după părerea sa nu se pot valida fără căsătoria civilă obligătoare.

Pe lângă aceasta motivarea proiectului de lege se provoacă cu emfasă la exemplul altor state civilizate, în cari căsătoria civilă obligătoare este de mult deja introdusă, afirmativ fără ca simțimântul religios al populațiunii de acolo să fie vătămat; însă această provocare șchioapătă, fiind-că nu amintește, că în amintitele state cu o disparență escepțiune populațiunea este deplin homogenă și în privința religiei, și în privința limbii, pre când la noi tocmai marea diferență religioasă și de limbă face inoportună introducerea căsătoriei civile unitare, ba din punct de vedere moral o face chiar și cu neputință, dacă nu cumva statul vrea să sguode în temelii sale instituțiunile referitoare la matrimoniul, ce bisericile l' mărturisesc de sacrament.

Este adevărat, că proiectul de lege nu eschide, că după încheierea căsătoriei civile se se poată face și cea bisericască, ba din punct de vedere moral-religioasă motivarea o ține chiar de dorit și mai concede și aceea, ca singuraticile biserici se poată pe cale disciplinară constrînge pe credincioșii săi la respectarea doctrinelor ei; însă esercitarea dreptului astfel rezervat pe sama bisericilor negreșit va provoca în multe cazuri frecări serioase în stinul unor biserici deja și la încheierea căsătoriei, unde de altcum factorul principal este înclinarea și iubirea, dară mai ales la desfacerea căsătoriei, unde de comun în locul iubirii se substitue ura, carea și caută apoi satisfacțiune cu ori-ce preț.

Biserica greco-orientală ortodoxă nici când n'a tras la îndoială dreptul statului, ca cu privire la încheierea căsătoriei din considerațiuni sanitare, pupilare, de îndigenitate și de serviciu public se pună oareși cari stavile;

dară în contra aceleia trebuie să protesteze ca legislațiunea statului să stătorească esența căsătoriei și să se considere de căsătorie încheiată o astfel de faptă, care nu s'a împlinit conform doctrinelor bisericeii.

Aici n'are nici o importanță provocarea din motivare la împărații imperiului roman oriental de odinioară și anume la Leone înțeleptul, care a exercitat drept jurisdicționariu în afacerile matrimoniale ale greco-orientalilor; căci trebuie știut și aceea că în acel imperiu după consolidarea pozițiunii creștinismului și din punct de vedere al dreptului public și și în faptă a existat numai o religie, religie greco-orientalilor, a căror supremi patroni totdeauna împărații au fost, cari, precum se știe, în toate dispozițiunile lor așa și în regularea trebilor matrimoniale au sprijinit cu toată puterea biserica, însă așa că cu privire la ei precum și în toate numai dogmele profesate de biserică au fost dătătoare de măsură, așa dară domnitorii imperiului roman răsăritean în faptă numai au sancționat statoririle comune ale bisericeii.

În fine motivarea sperează, că căsătoria civilă, adecă introducerea ei așa precum se plănuiește în proiectul de lege, va înainta unitatea politică a națiunii prin contopirea socială.

Ce se ține de unitatea națiunii *politice*, îndreptățirea dorințelor în această privință nime nu o poate trage la îndoială, *până când această unitate politică este concipiată în spiritul legilor din 1868*, cari legi asigură totodată *liberă dezvoltare și naționalităților patriei*.

Însă, durere! la noi referințele naționalităților în urmarea unor prea regretabile colisiuni întrevănite în timpul din urmă de o parte între magiarime, de alte parte între naționalitățile nemagiare, s'au stricat într'atâta încât intenționata căsătorie civilă după a mea părere numai poate ajuta nimica la aceste rele, *ci numai le poate potența și înmulți*; ar putea însă ajuta, și încă radical, pre lângă moderațiune din ambele părți, *respectarea reciprocă a drepturilor garantate în legile fundamentale, în care privință guvernul ar trebui să premeargă cu exemplu mai bun*.

După cele premise se pricepe de sine, că eu nu pot primi proiectul de lege din cestiune și declarând acum aceasta, urmez nu numai șoaptei convingerei mele interne ci doresc a interpreta totodată, de și numai cu cuvinte debile îngrijirile credincioșilor și a preoților bisericeii gr. or. române din patrie, de repețitori exprimate în unanimitate în sinoadele ordinare diecesane, că eventuala introducere a căsătoriei civile este îndreptată contra existențelor instituțiuni legiuite ale bisericeii și prin consecințele sale contra existenței însăși a bisericeii.

Spre documentare 'mi voi permite dintre astfel de pronunțăminte a ceti un conclud adus alaltăeri de către sinodul ordinaru arhidiecesan gr. or. din Ardeal și comunicat mie pe cale telegrafică. După îndatinata introducere acest conclud sună astfel:

„Sinodul susținând întru toate concludul său Nr. 21 din 15/27 Aprilie 1893 referitoriu la programul politiceii bisericești a guvernului și în deosebi referitoriu la plănuita introducere a căsătoriei civile, declară în nu-

mele arhidiecesei gr. or. române din Ardeal: că consideră căsătoria civilă de o atare instituțiune, care ignorează sacramentele s. noastre bisericeii și vatămă autonomia noastră bisericească garantată prin legile statului și asigurată prin statutul organic, sancționat de Măestătatea cesară și regească; care deopotrivă este periculos pentru stat, pentru soțietate și pentru biserică noastră; — că n'a fost provocat prin biserică noastră, nu isvoarește din trebuințele popoarelor statului și care deja prin consecințele sale a născut în guvern idea, ca cetățenilor să se admită și neconfesionalitatea, ceea ce nefcungiuat va avea de rezultat desprețuirea religiunii și a instituțiunilor sante și cu aceasta dimpreună demoralizarea poporului, care astfel despoiat de credință și de Dumnezeu nu va mai avea nici o simțire nici pentru respectarea legilor patriotismului și ale celor civile, nici pentru instituțiunile statului.

„Sinodul deci respinge introducerea căsătoriei civile și dacă cu toate aceste legislațiunea ne-ar octroa aceea, biserică să va pleca, însă totdeauna o va ținea-o de o nefericire pentru biserică și pentru stat și-și va ținea de datorință creștinească și patriotică a conlucra cu toate mijloacele legale la ștergerea acelei legi.“

Înainte de a încheia dară scurta mea vorbire îmi permit a mai face o mică observare numai la discursul de alaltă-eri a Escelenței Sale Domnului ministru de justiție.

Escelența Sa adecă, amintind dreptul matrimonial în vigoare în biserică greco-orientală română, a zis și a susținut ca faptă și în motivarea generală, că această biserică disolvă căsătoria și din motivul dacă o parte a căsătoriților suferă de boală sufletească nevindecaveră sau de vr'o boală contagioasă și, cu un cuvânt, că în cele trei diecese gr. or. române este în vigoare drept canonic matrimonial divergent.

Apoi, onorabilă casă a magnaților, în aceasta este o mică greșală din partea ministrului, căci în temeiul amintitelor scăderi sufletesti și trupesti biserică gr. or. română nu desfăce căsătoria, ci da, o declară de nimicită, dară numai atunci, dacă una sau alta dinte aceste boale au fost mai mult sau mai puțin dezvoltate deja înainte de încheierea căsătoriei, disolvarea și nulificarea căsătoriei deci sunt două diferite concepte de drept.

Ce se ține de afirmativul drept canonic deosebit, observ, că în diecesele ținătoare de metropolia gr. or. română din patrie dreptul matrimonial este unul și același, și în temeiul acestui drept unitariu căsătoria se poate desfăce numai din două cauze de frunte, anume în casurile morții fizice sau morale și în casurile adulterului, însă și vatămarea căsătoriei respective *presumptio juris et de jure* are loc; e probabil dară, că conspectul întrebunțat de Escelența Sa Domnul ministru în motivare, s'a redactat pe baza statisticeii nu deplin corect grupate, ceea ce de altcum nu alterează nici de cum adevăratul drept al bisericeii.

După toate aceste și acuma și în numele ilustrilor Episcopi ai provinciei mele metropolitane, cari s'au însinuat, însă în scopul scurtării discusiunii au renunțat

la cuvânt, declar din nou, că acest proiect de lege despre căsătoria civilă nu-l primesc, nu-l primim! (Viue aprobări în dreapta).

Sinodul eparhial

al diecesei gr. or. române a Caransebeșului, întrunit în Caransebeș la Dumineca Tomei, adevă în 24. Aprile 1894.

Ședința III

ținută în 25 Aprile 1894 la 11 oare a. m.

Președinte:
Prea Cuvioșia Sa Părintele arhimandrit
Filaret Musta.

Notariu:
Ioan Marcu.

Nr. 18. Se cetește și

Se declară de verificat protocolul ședinței II.

Nr. 19. Presidiul prezintă următoarele eshibite:

a) Cererea de concediu a deputatului Mihaiu Pannaiot pe întreaga sesiune,

b) Cererea de concediu pe întreaga sesiune a deputatului Dr. Lazar Simon,

c) Cererea de concediu pe întreaga sesiune a deputatului Iuliu Petric,

d) Cererea de concediu pe întreaga sesiune a deputatului George Ioanoviciu,

e) Cererea de concediu pe întreaga sesiune a deputatului Ion M. Roșu,

Se predau comisiunei verificatoare.

f) Mai mulți locuitori din Bocșa-română cer pedepsirea învățătorului Dimitrie Pruneș pentru că face contracte celor concubinați.

Se predă comisiunei școlare.

g) Învățătorul pensionat Savu Mustată din Remeștea-poganici se plânge contra preotului de acolo.

Se predă comisiunei petiționarie.

h) Mai mulți locuitori din Lăpușnic se roagă ca parohia de acolo să se întregască.

Se predă comisiunei bisericești.

i) Deputatul Simeon Moldovan subșterne credenționalul și cere concediu pe întreaga sesiune sinodală,

j) Deputatul Dr. Stefan Petroviciu subșterne credenționalul și cere concediu pe întreaga sesiune,

k) Deputatul Toma Dogariu subșterne credenționalul cerând concediu pe întreaga sesiune,

Se predau comisiunei verificatoare.

l) Comitetul parohial din Selagiu cere permisiune pentru acoperirea turnului bisericești.

Se predă comisiunei bisericești.

m) Deputatul Constantin Radulescu arată că numai pe mâne va putea sosi la sinod.

Să ia spre știință.

n) Deputatul Eugeniu Mocsonyi renuncie dela mandatul de deputat din cercul al VII. Jebel fiind ales în diecesa Aradului.

Resignarea deputatului Eugeniu Mocsonyi se primește, eară Consistoriul diecesan să însarcinează a dispune alegere nouă în cercul al VII. Jebel, pentru un deputat mirean.

o) Apelul tinerimei române din Ungaria și Transilvania în obiectul proiectelor politico-bisericești,

Se predă comisiunei speciale.

p) Deputatul Ioan Bulintianu cere concediu pe întreaga sesiune sinodală.

Se predă comisiunei verificatoare.

Nr. 20. Deputatul Stefan Antonescu face următoarea propunere:

„Considerând că Ilustritatea Sa D-l Episcop diecesan întru a-și împlini înalta sa chemare păstorească și a satisface concludului sinodal din anul trecut, privitoriu la proiectele politico-bisericești ale guvernului, spre apărarea drepturilor și aședemintelor bisericii noastre gr. or. a grăbit să ia parte la desbaterile amintitelor proiecte în casa magnaților, mă afu îndemnat a propune ca Veneratul Sinod eparhial aderând la concludul sinodului din anul trecut, să anunțe Prea Sântiei Sale votul său de mulțămintă și alipire pentru neobositul zel și devotament întru apărarea drepturilor și aședemintelor bisericii noastre dreptmăritoare.“

Aceasta propunere fiind sprijinită și de deputatul Alesandru Mocsonyi,

Sinodul o primește cu unanimitate și roagă pe Prea Cuvioșia Sa părintele arhimandrit Filaret Musta ca președinte, să comunice într'o depeșă Prea Sântiei Sale Domnului Episcop diecesan acest conclud al său.

Nr. 21. Referintele comisiunei bisericesci Dr. George Popoviciu dând cetire raportului general al Consistoriului diecesan ca senat bisericesc propune și sinodul primește următorul conclud:

Raportul general al Consistoriului diecesan ca senat strêns bisericesc pe anul 1893 să ia la cunoștință și să aclude la protocol sub ...

Nr. 22. Tot referintele comisiunei bisericesci raportează asupra petițiunei preotului Terențiu Bugariu din Mărcina de a se șterge birul parohial dela 310 case și a i-se da în folosință jumătatea din sesiunea parohială de acolo ce formează dotațiunea administratorului protopresbiteral al Vêrșetului și propune următorul proiect de conclud: „Fiind birul preoțesc o competență legală și sistemisată a preoților și având în vedere că credincioșii sunt îndatorăți a presta această competență, sinodul nu se vede îndemnat a satisface cererei petentului, căci acceptându-se motivele petentului s'ar face și s'ar sancționa un cas de precedință foarte păgubitoriu pentru dotațiunea preoților din comunele unde se prestează birul.“

Deputatul Alesandru Mocsonyi face următoarea contra propunere:

„Fiind obiectul de natură administrativă, sinodul nu ține de competența sa d'a întra în meritul cauzei, și remite cauza Consistoriului diecesan spre competentă rezolvire.“

Sinodul primește și rădică la valoare de conclud contra propunerea deputatului Alesandru Mocsonyi.

Nr. 23. Referintele comisiunei școlare deputatul Gerasim Sêrbu dând cetire raportului general al Consistoriului diecesan ca senat școlariu propune a-se lua acest raport la plăcuta cunoștință, apoi ca:

1. Venerabilul Consistoriu diecesan să fie poftit a reactiva în înțelesul §-lui 130 din statutul organic, conferințele învățătorești și a aplica în mod mai simțit §. 127 din statutul organic privitoriu la trimiterea de comisari din sinul său în scopul controlării școalelor cu atât mai vârtos, cu cât numai pe aceasta cale se poate spera a se îmbunătăți sporiul și în cele 11 școli confesionale în cari este slab sporiul în învățământ;

2. să se stăruască ca pe lângă toate școlile noastre confesionale să se facă grădini de pomărit și legumărit, deoarece din 212 școli numai pe lângă 107 se află astfel de grădini;

3. față cu profesorii cari se aplică la institutul nostru diecesan, secțiunea pedagogică, să se conformeze §§-lor 2 și 3 din normativul privitoriu la dănsii, deoarece din 6 profesori numai 2 sunt definitivii, iar 4 provizorii deși a trecut termenul regulamentar dela aplicarea unora dintre dănsii.

Începându-se discuțiune asupra acestor propuneri la carea iau parte mai mulți deputați, și fiind timpul înaintat ședința se ridică anunțându-se ținerea ședinței proxime pe după amiază la 5 oare cu continuarea desbaterilor asupra propunerilor comisiunii școlare.

Filaret Musta, m. p.
președinte.

Ioan Marcu, m. p.
notariul țilei.

Ședința a IV.

ținută la 25 Aprilie după amiază dela 5 oare începând.

Președinte:
Pres. Cuviosul Părinte Arhimandrit
Filaret Musta.

Notariu:
David Terfaloaga.

Nr. 24. Protocolul ședinței a 3-a nefiind pregătit autenticarea lui se amână pe ședința proxima.

Nr. 25. Deputatul Titu Hațeg prezintă credentiașul său.

Se predă comisiunii verificatoare.

Nr. 26. Presidiul prezintă următoarele exhibite:

a) Ofertul lui Ioan Kloshka din Petroasa (Vecseháza) pentru cumpărarea a 31 jugere de pământ din domeniul diecesan Visag.

Se predă comisiunii finanțiale.

b) Rugarea mai multor locuitori din Mărcina pentru de a se da în folosul fondului școlar gr. or. de acolo jumătatea de sesiune parohială ce o folosește administratorul protopresbiteral al Vârșetului.

Se predă comisiunii bisericești.

c) Comitetul parohial din Mehădia subșterne un memorandum în obiectul parohiei centrale de acolo și a regulării protopresbiteratului;

d) Petițiunea parohienilor din Mărcina prezentată prin deputatul I. E. Teran ca să ia la desbatere cauza lor referitoare la jumătatea sesiunii parohiale ce o folosește administratorul protopresbiteral al Vârșetului;

e) Consistoriul diecesan subșterne rugarea comunei bisericești din Ruginos pentru un ajutoriu la renovarea bisericii;

f) Consistoriul diecesan ca senat bisericesc subșterne

representațiunea sinodului protopresbiteral din Bogșamontană în obiectul ameliorării dotațiunii protopresbiterale;

g) Consistoriul diecesan ca senat bisericesc subșterne rugarea preotului Maxim Novacoviciu din Ghêrboveț pentru un ajutoriu;

h) Consistoriul diecesan ca senat bisericesc subșterne apelațiunea sinodului parohial din Mărcina contra deciziei consistoriale ddto 12 Octombrie 1893 Nr. 2686 B. cerând jumătatea de sesiune parohială ce o folosește administratorul protopresbiteratului Vârșetului;

i) Trifon Curuța și 3 consoți din Șipet solicietează rezolvirea arătării făcute contra preotului lor Teodor Cioloca;

Toate aceste se predau comisiunii bisericești.

j) Comitetul parohial din Hauseșci se roagă a se ierta împrumutul de 200 fl. ridicat dela diecesă la anul 1877 pentru edificarea bisericii;

k) Consistoriul diecesan ca senat școlariu înaintează rugarea comunei bisericești din Vărădia ca să i-se încuviințeze și pe anul viitoriu suma de 200 fl. ajutoriul pentru susținerea școlii confesionale de acolo;

l) Propunerea Consistoriului diecesan ca văduvei Maria soția fostului catihet și profesor la preparandia comună din Arad Ioan Rusu să i-se voteze un ajutoriu anual în sumă de 40 fl.;

m) Raportul comisiunii sinodale pregătitoare despre scotrarea casei diecesane;

n) Propunerea Consistoriului diecesan ca senat episcopesc pentru de a se înființa un fond pentru acoperirea sidoxiei episcopesci;

o) Comitetul parohial din Târnova se roagă a se reduce competența convenției și speselor deputaților sinodali și congresuali;

p) Comitetul parohial din Tolvadia se roagă a se ierta interesele restante după împrumutul luat din fondurile diecesane în sumă de 435 fl. 61¹/₂ cr. precum și capitalul restant de 349 fl.;

r) Mai mulți locuitori din Visag se roagă, ca din domeniul din Visag — de acolo — să li-se vindă 668 de jugere cu prețul de 100 fl. pentru un juger;

s) Consistoriul diecesan subșterne bilanțul și inventariul Tipografiei și Librăriei diecesane pro 1893;

t) Consistoriul diecesan subșterne concludul sinodului protopresbiteral al Caransebeșului, ca sinodul eparhial să autorizeze Consistoriul diecesan a permite în mod excepțional acelor comune, care au dat dovezi despre corectă și conștiințioasă administrare a averilor bisericești, a-și administra averile bisericești ca până acuma dând și la privați împrumuturi pe lângă asigurare ipotecară;

Se predau comisiunii finanțiale.

u) Consistoriul diecesan ca senat episcopesc raportează în cauza fondurilor școlare din fostul confiniu militar. Se predă comisiunii speciale.

v) Propunerea consistoriului diecesan ca senat școlariu, ca catihetului din Logoj Mateiu Ignea să i-se redice remunerațiunea cu 50 fl.

Se predă comisiunii școlare.

Nr. 27. Urmează continuarea dezbaterii asupra raportului general al Consistoriului diecesan ca senat școlar:

Deputatul Stefan Antonescu face următoarea propunere: „Raportul să ia la cunoștință, eară în privința reintroducerii conferințelor învățătoresci, Consistoriul diecesan la Sinodul viitor să vină cu propunere detaliată și motivată în privința didactică și finanțială.”

Deputatul Patriciu Drăgălina face propunerea: „La punctul 1 din propunerea comisiei după cuvintele „§-lui 130 din statutul organic“ să se alătore adausul: „așa precum s'a practicat înainte de anul 1889“; — ear punctul 3 al propunerii să se delătore.

Deputatul Martin Țapu propune: „În privința reactivării conferințelor învățătoresci să primesce propunerea comisiei școlare cu adausul ca aceste încă în anul acesta să se reactiveze.”

Asupra acestor propuneri se întinde o discuțiune mai lungă la care afară de propunători iau parte mai mulți deputați, apoi cerându-se închiderea discuțiunii:

Raportatorul comisiei în numele ei face declarațiunea, că comisiunea se alătură la propunerea deputatului Stefan Antonescu.

Rămân propunerile deputaților Drăgălina și Țapu, cari propuneri privindu-se de identice se pun la votisare cu propunerea deputatului Stefan Antonescu, eară

Sinodul primește cu majoritate de voturi propunerea deputatului Stefan Antonescu.

Nr. 28. Tot raportatorul comisiei școlare referă cauza acuzei mai multor locuitori din Bogșa-română în contra învățătorului de acolo Dimitrie Pruneș, carea la propunerea comisiei

Se derivă Consistoriului diecesan spre competență afacere.

Nr. 29. Comisiunea verificătoare prin raportorul Patriciu Drăgălina propune ca:

a) Deputatul Simeon Moldovan ales în cercul IX. Fizeș să se verifice și pe baza petițiunii sale din motivul morbului să i-se acorde concediu pentru durata întregii sesiuni actuale.

Sinodul verifică pe deputatul Simeon Moldovan și tot odată îi acordă concediul cerut.

Nr. 30. Tot acelaș raportor propune ca deputatul George Ioanoviciu ales în cercul VI al Buziașului să se verifice și pe baza petițiunii sale din cauza morbului să i-se acorde concediu pentru întreaga durată a sesiunii.

Sinodul verifică pe deputatul George Ioanoviciu și îi acordă concediul cerut.

Nr. 31. Tot acelaș raportor propune ca: deputatul Toma Dogariu ales în cercul XI Iam se să verifice și pe baza petițiunii sale din cauza ocupațiunilor cu oficiul să i-se acorde concediu pe întreaga sesiune.

Sinodul verifică pe deputatul Toma Dogariu și îi acordă concediul cerut.

Nr. 32. Tot acelaș raportor propune ca: deputatul Zeno de Mocsonyi ales în cercul al XVI Caransebeș prezentându-și credenționalul său să se verifice.

Sinodul verifică pe deputatul Zeno de Mocsonyi.

Nr. 33. Tot acelaș raportor propune ca: deputatul

Dr. Stefan Petroviciu din cercul al III. Zgribești să se verifice și pe baza petițiunii sale să i se dea concediul pentru întreaga durată a sesiunii.

Sinodul verifică pe deputatul Dr. Stefan Petroviciu și îi acordă concediul cerut.

Nr. 34. Tot acelaș raportor propune ca: deputatului Iuliu Petric pe baza rugărei sale din cauza morbului să i se acorde concediu pentru întreaga durată a sesiunii.

Sinodul acordă concediul cerut deputatului Iuliu Petric.

Nr. 35. Tot acelaș raportor propune ca: deputatului Ioan Budințan să nu i-se acorde concediul cerut de oarece nu și-a motivat rugarea sa.

La propunerea deputatului Dr. George Popoviciu sprijinită de deputatul Stefan Antonescu,

Sinodul acordă concediul cerut.

Nr. 36. Tot acelaș raportor propune ca: deputatului Ioan Roșu pe baza petițiunii sale motivată cu cauze momentuoase să se deie concediu pentru întreaga durată a sesiunii.

Sinodul acordă concediul cerut.

Nr. 37. Tot acelaș raportor propune ca deputatului Mihaiu Panaiot pe baza rugărei sale din motive grave, să i-se acorde concediul cerut pentru întreaga durată a sesiunii.

Sinodul acordă concediul cerut.

Nr. 38. Tot acelaș raportor propune ca: de oare-ce deputatul Trifon Miclea nu s'a înfățișat, nici credenționalul nu și-l-a prezentat conform dispozițiunilor §. 22 al regulamentului pentru afacerile interne, dânsul să se privească a-și fi depus mandatul și să se dispună altă alegere dacă în restimp de 4 zile nu-și va legitima absența cu probe demne de credință.

Luând cuvântul deputatul Stefan Antonescu și Alexandru Mocsonyi Sinodul eparhial decide:

Causa să remite comisiei verificătoare spre a o ținea în evidență și la timpul său, prescris în §. 22 al regulamentului afacerilor interne, să vină cu propunere.

Nr. 39. Tot acelaș raportor propune ca: de oare-ce deputatul preotesc Mihail Popoviciu nu s'a înfățișat, și nici credenționalul nu l-a prezentat, dânsul conform dispozițiunilor §. 22 al regulamentului pentru afacerile interne să se privească a-și fi depus mandatul și să se dispună altă alegere dacă în restimp de 4 zile nu-și va legitima absența cu probe demne de credință.

La propunerea deputatului Stefan Antonescu sprijinită și de deputatul Alexandru Mocsonyi Sinodul decide:

Causa se remite comisiei verificătoare spre a o ținea în evidență și la timpul său, prescris în §. 22 al regulamentului afacerilor interne, să vină cu propunere.

Nr. 40. Tot raportorul comisiei verificătoare propune ca de oare-ce actul alegerii al XII. Sasca-montană e atâcat prin trei proteste a 7 bărbați de încredere, cari au fost membrii colegiului de scrutinare, verificarea să se țină în suspindere, având Consistoriul diecesan a dispune cercetarea gravamenelor arătate în proteste; eară Sinodul decide:

Actul electoral din cercul al XII Sasca-mont. se ține în suspens, eară Consistoriul diecesan se însărcinează a dispune cercetarea gravamenelor arătate în cele trei proteste încursă.

Nr. 41. Comisiunea financiară prin raportorul său Virgil Tomiciu referă asupra raportului general al senatului epitropesc pro 1893 și propune, ca fiind acela tipărit și împărțit între membrii sinodului, să se considere de cetit și să se primească în tot cuprinsul său.

Sinodul decide:

Raportul general al senatului epitropesc pe anul 1893 fiind tipărit și împărțit între membrii sinodului eparhial să consideră de cetit și să ia la cunoștință având a-se alătura la protocol sub . . .

Nr. 42. Acelaș raportor referă despre socotelile fondurilor diecesane pe anul 1893 și propune, ca socoțile să se aproabe și totdeodată să se dea absolutoriu și indemnizare pentru supra erogatele în sumă de 79 fl. 14 cr.

Sinodul aprobă socotelile fondurilor diecesane pe anul 1893 și dă Consistoriului diecesan absolutoriul cerut.

Totdeodată se dă și indemnizarea cerută pentru supra erogatele de 79 fl. 14 cr. și anume:

1) pentru încălzitul și luminatul cancelăriilor diecesane 23 fl. 76 cr.,

2) dări și equivalent pentru casa diecesană Nr. 480 . . . 36 fl. 98 cr.,

3) pentru măturarea coșurilor dela casele diecesane din loc 2 fl.;

4) pentru încălzitul și luminatul institutului teologic-pedagogic 16 fl. 40 cr.;

care sume s'au acoperit din economisările de 1344 fl. 14 cr.

Nr. 43. Acelaș raportor referă despre proiectul de preliminarium pe anul 1895 și face următoarea propunere:

Preliminarium pe anul 1895 fiind tipărit și împărțit între deputații sinodali să se considere de cetit și să se primească în general; ear în special să se primească cu următoarele modificări:

1) în rubrica remunerațiunii catihetilor dela școlile medii din diecesă poziția 1., remunerațiunea catihetului din Logoj, să urcă cu 50 fl. adică dela 50 fl. la 100 fl.;

2) în aceeași rubrică poziția a 2-a, remunerațiunea catihetului din Biserica-albă, în sumă de 50 fl., să șterge de oarece densus primește 100 fl. dela stat, din ajutoriul de stat ce se votează pentru susținerea Consistoriului.

Deci preliminarium se statorosește cu

Venite	33.499 fl. 80 cr.
Erogate	33.484 fl. 98 cr.
remâne prisos	64 fl. 87 cr.

a) Punctul 1. din propunerea comisiunei se primește și Sinodul ridică remunerațiunea catihetului din Logoj dela 50 fl. la 100 fl.

b) Cu privire la punctul 2 din propunerea comisiunei referitoare la ștergerea remunerațiunii de 50 fl. a catihetului din Biserica-albă, deputatul Iuon Ionaș propune ca această remunerațiune să nu se șteargă ci să se susțină și pe viitoriu. Propunerea deputatului Ionaș după ce au fost sprijinită de mai mulți vorbitori punându-se la vot:

Sinodul o primește și astfel se susține remunerațiunea de 50 fl. a catihetului din Biserica-albă și pe viitoriu.

c) Deputatul L. E. Teran face următoarea propunere:

„Luând în considerare că catihetul din Oravița-montană are să fungeze în aceasta calitate la patru școli propun ca remunerațiunea să se ridice dela 50 fl. la 100 fl.“

Punându-se propunerea la vot,

Sinodul nu o primesce.

d) Deputatul Gerasim Sârbu propune ca: poziția a 10 din preliminarium referitoare la leafa servitoriului dela institutul teologic și pedagogic să se ridice dela 144 fl. la suma de 200 fl.

Punându-se propunerea la vot

Sinodul nu o primesce.

e) Deputatul Patriciu Drăgălina propune ca: poziția preliminară pentru biblioteca profesorilor dela institutul pedagogic să se ridice după puțină la o sumă mai mare

Punându-se propunerea la vot

Sinodul nu-o primesce.

Astfel:

Sinodul eparhial primesce preliminarium pe anul 1895 cu următoarea modificare:

În rubrica remunerațiunii catihetilor dela școlile medii din diecesă poziția 2., remunerațiunea catihetului din Logoj, să urcă cu 50 fl. adică dela 50 fl. la 100 fl.

Deci preliminarium se statorosește cu:

Venite	33.499 fl. 80 cr.
Erogate	33.484 fl. 98 cr.
remâne prisos	14 fl. 87 cr.

Acest preliminarium se aclude la protocol sub lit. . .

Fiind timpul înaintat ședința procsimă se anunță pe ziua următoare la 10 oare înainte de amiază, ear cea prezentă se închide.

Filaret Musta m. p.
Arhimandrit, ca președinte

David Terfaloga m. p.
notariu.

Sinoadele noastre

Sinodul arhidiecesan a fost deschis, cum știm de P. C. S. Dr. I. Pușcariu.

După verificarea deputaților șinodali și alegerea comisiunilor Sinodul — la propunerea deputatului P. Cosma — aduce concludul cetit de Escelența Sa Mitropolitul Miron în casa magnaților.

Alte momente de importanță au avut loc în sinodul arhidiecesan când s'au pertractat rapoartele generale ale senatului bisericesc și școlar. Referitoriu la cel dintâiu sinodul aduce un conclud, în care provoacă consistoriul ca afacerea cu ajutoriul de stat al bisericeii noastre să-o promoveze la congresul național bisericesc viitoriu, cu recercarea să mijlocească dela guvern ajutoriul bisericeii fără condițiunile, sub cari în 1885 sinodul a fost necesitat să renunțe la primirea lui. După cum e bine cunoscut, în anul acesta guvernul a luat în bugetul țerei sume considerabile pentru reformați, cărora le dă ajutoriul fără de nici o condițiune. Sinodul era deobligat față cu interesul bisericeii se ia acel aclus.

La raportul școlar a fost viuă desbaterea la punctul unde se arată, că guvernul în vara anului 1893. nu a admis la facerea examenului de calificare nici pre clericii absolvenți, nici pre candidații pregătiți pe cale privată. Afacerea aceasta e încă pendentă la ministru. Caracteristic e, că ucasul acesta al ministrului nu a fost comunicat cu autoritatea bisericească, ci numai dea dreptul cu comisariul guvernului, care a fost trimis spre a-și exercita dreptul cuprins în art. de lege XVIII: din 1879.

S'au luat act despre măsurile de legitimă apărare luate de către consistoriu, și la sesiunea viitoare se se comunice starea lucrului.

Raportul constată o urcare a salariilor învățătoresți în raport cu anul trecut de peste 60.000 fl. și cu toată încordarea aceasta a mijloacelor și puterilor materiale, totuși în raport cu legea cea nouă se mai arată o trebuință de 35.000 fl. anuali.

În 29 Aprilie întreg sinodul întâmpină pe Escelența Sa D. Mitropolit, care sosește dela B.-Peșta la gară. Primirea a fost entusiasmata. Plină de manifestațiunii a fost ședința următoare din 30 Aprilie. Escelența Sa deschide ședința salutând deputații cu cuvinte obicinuite la începutul sesiunilor. Deputatul Găroiu, în numele sinodului, mulțamește Escelenței Sale pentru bărbăția, cu care a apărut în casa magnaților interesele bisericești noastre. Escelența Sa adânc mișcat răspunde cu cuvinte însuflețitoare.

Obiecte de mare importanță desbătute sub Escelența Sa au fost cestiunea cu sidoxia bisericii, apoi afacerea cu salariile învățătoresți în fața noii legi art. 26 din 1893. Cu privire la sidoxie s'a luat concludul, ca pe viitoriu biserica să facă conspectul familiilor în fie-care comună; încassarea sidoxiei pe baza aceluși conspect să o facă organele politice, și suma încassată să o administreze îndată comitetului nostru parohial. În înțelesul acesta să se facă reprezentațiune la ministrul de culte.

În afacerea cu salariile învățătoresți sinodul a în-cuviințat măsurile proiectate de consistoriu pentru delaturarea răului.

Vederile consistoriului sunt cam următoarele:

1. să se dea ajutoriu din mijloacele bisericești (cam circa 2000 fl. an) pentru școalele cele mai espuse, a căror susținere o reclamă mai mult interese superioare bisericești.

2. Încă odată să se mai facă apel la popor, arătându-i pericolul de care e amenințată biserica și națiunea noastră.

3. Să se continue pertractările începute încă de prin anii 1874 cu biserica greco-catolică, ca să se susțină în locurile mai espuse numai o singură școală, anume credincioșii în majoritate să determine caracterul școlii. Cei în minoritate să-și sisteze școala și după analogia §-lui 44. art. de lege XXXVIII, din 1868 să contribuie la susținerea școlii existente.

4. Dacă nici unele din aceste mijloace nu vor duce la scop, atunci să se ceară ajutoriu statului, căci de și sunt oneroase condițiunile din lege, totuși pericolul cel mai mare ar fi, când noi nu am avea nici o înfruntare

asupra școlii. — Sesiunea s'a încheiat Marți, în 3/15 Maiu la oarele 1 p. m.

Sinodul aradan deschis de P. S. S. Episcopul Ioan Mețianu a fost condus în primele sale ședințe de P. C. S. Părintele V. Goldiș.

Primele ședințe s'au ocupat cu verificarea deputaților și alegerea comisiunilor. Verificarea deputatului Ioan Beleş s'a respins fiindcă dânsul ca deputat dietal a votat pentru introducerea căsătoriei civile.

P. S. S. Episcopul Mețian sosește dela Peșta în 29 Aprilie. Nenumăroase ovațiuni și manifestații de aderință au loc în prima ședință condusă de P. Sântia Sa.

Înșirăm pe scurt momentele mai însemnate din ședințele din urmă ale sinodului.

Sinodul a instituit pe sama a 92 învățători din părțile Oradei, cari sunt amenințați fiindcă nu au calificarea recerută, un curs de repetițiune de 6 săptămâni pe timpul feriiilor, unde li se va da instrucțiune, și prevedere în Alumneu.

Frecvența școlară e mai bună ca în anul trecut. Sinodul a luat măsuri pentru delaturarea frecărilor între consistoriu și guvern, a ales o comisiune specială, carea să facă în numele sinodului o reprezentațiune către guvern, descoperindu-i cauza, ce pricinuește aceasta: anume faptul, că Inspectorii regești cercetează școalele confesionale fără avisarea autorităților noastre apoi pretind dela școlari și învățători mult mai mult decât ce pretinde însaș legea.

Cu privire la inspecțiunea școalelor s'a otărit ca inspecțiunea să fie concretută — după putință — numai protopopilor, cu însărcinarea, ca să viziteze de 3 ori în an, apoi să se ia măsuri din partea consistoriului în scopul de a se crea și susține o *inspecțiune generală* a diecesei.

Pentru promovarea horti-pomi și apiculturii, consistoriul din Arad a fost însărcinat să câștige un loc acomodat pentru o grădină mai mare, în carea s'ar putea instrua elevii în acești rami, apoi să vor ținea prelegeri practice instructive pentru învățători pe timpul feriiilor.

Cu privire la preparandia din Arad consistoriul a fost însărcinat, ca să facă pe anul viitoriu un proiect pentru d'a sistemisa, pe lângă puterile didactice și pe lângă mijloacele materiale de până acum, al 4-lea curs preparandial.

Cestiunea *consistoriului din Timișoara*, ajunsă la sinod, n'a primit nici o rezoluțiune favorabilă. Vorba e, că consistoarele din Arad și Caransebeș primiseră invitare din partea consistoriului metropolitan, ca să pregătească o părere, posibil unanimă, cu privire la înființarea consistoriului din Timișoara. Consistoriul din Caransebeș a făcut și asternut un plan; aceasta avea să facă și cel din Arad, dar acesta, în loc să facă un plan, a zis că — nu-i trebuie consistoriu în Timișoara, și despre asta încunoștințează și pe sinodul eparhial. Sinodul însă nu putea să între în meritul cestiunei ca nechiămat de astădată.

Privitoriu la adunarea datelor referitoare la salariile respective la ameliorarea salarelor învățătoresți, consis-

toriu a fost însărcinat să procure aceste date și să ceară dela consistoriul metropolitan partea ajutoarelor din fondul creat spre asemenea scop.

Raportorul comisiunii epitropești raportează, că atât diecesa cât și comuni singuratiche au cumpărat mai multe moșii.

Amintim încă, că desbaterea asupra proiectului de statute pentru fondul de pensiuine al diecesei s'a amânat pe proximal sinod. Sinodul s'a încheiat în 1 Maiu v.

Varietăți

Știre personală. După cum auzim Prea Sântia Sa Domnul Episcop diecesan Nicolae Popea va pleca la Budapesta în primele zile a săptămânei acesteia.

La Librăria diecesană se află de vindut propise pentru examen, 100 cu 50 de cr.

Concurs

Pentru îndeplinirea postului de capelan pe lângă neputinciosul preot Ioan P. Neagoe, dela parohia de prima clasă din St.-János, se escrie acum a doaua oară concurs cu termin de recurgere de 30 de zile dela prima publicare în Foaia diecesană.

Emolumentele sunt:

A treia parte din toate venitele parohiale, cari în bani gata fac cam 266 fl. v. a.

Doritorii de a ocupa acest post sunt avizați a-și trimite recursele lor, adresate comitetului parohial și instruate cu documentele prescrise pentru parohii de frunte, Oficiului protopresbiteral gr. or. al Verșetului în Srediștea-mică via Versecz, Nagy-Szredistye, și se vor presenta în atare Duminecă, afară de ziua alegerii, în s. biserică spre a-și arăta desteritatea în tipic și oratorie.

[26] 1—3

Comitetul parohial.

În conțelegere cu *Mihaiu Juica* adm. protopresb.

Licitațiune minuendă

Pre baza încuviințării Ven. Consistoriu diecesan ddto 26 Ianuarie a. c. Nr. 63 B. se escrie licitațiune minuendă pentru renovarea și acoperirea turnului cu tichea de aramă a s. biserici gr. ort rom. din comuna Dalboșet, protopresbiteratul Mehadii, cu prețul esclamării de 1358 fl. 79 cr. v. a.

Licitațiunea minuendă se va ținea Marti în 7/19 Iunie a. c. la 2 oare postmeridiane în s. biserică din loc Reflectanții sunt poftiți a se presenta în ziua și oara hotărâtă în comună, având reflectanții a depune la începerea licitațiunii vadiu de 10% în bani din prețul de esclamare.

Planul și specificațiunea de spese se poate vedea ori când la președintele comitetului parohial.

Resultatul licitațiunii intră în putere de drept numai după aprobarea lui din partea Ven. Cons. diecesan.

Dalboșet, din ședința comitetului parohial ținută în 1 Maiu 1894.

[27] 1—3

Comitetul parohial.

Concurs

Pentru ocuparea postului învățătoresc la școala confesională gr. or. română din Selbăgel, protopresbiteratul

Logojului se escrie concurs cu termin de recurgere de 30 de zile dela prima publicare în Foaia diecesană.

Emolumentele suut:

1. Salariu în bani gata 300 fl.
2. 3 jughere pământ de arătură.
3. 24 metrii volum de lemne, din cari se se provadă și școala.
4. Cortel liber cu grădină de 1/2 jugher.
5. Dela înmormentări unde va fi poftit 40 cr., cu liturgie 60 cr.

6. Pentru adunarea generală 10 fl.

7. Pentru scripturistică 5 fl.

8. Pentru curatorie, dacă o ia asupraș 10 fl.

9. Pentru conferințele învățătoresți 5 fl.

Doritorii de a ocupa acest post învățătoresc, au să-si înainteze recursele cu documentele necesare — adresate comitetului parohial — P. O. D. protopresbiter Dr. George Popoviciu în Logoj.

Recurenții se se prezenteze în vre-o Duminecă sau sârbătoare în sânta biserică, dar nu în ziua alegerii.

Preferiți vor fi aceia, cari sunt în stare a conduce corul local.

Din ședința comitetului parohial ținută în Selbăgel la 25 Martie 1894.

[25] 3—3

Comitetul parohial.

În conțelegere cu protopresbiterul tractual.

Tinctura de Zacherlin este o invențiune minunată. Ea se poate introduce în locuri, unde nu ajunge praful de Zacherlin și nimiceste momentan și sigur ori ce insecte.

Tinctura de Zacherlin se folosește mai ales spre nimicirea ouălor de stelnice, pureci și păduchi în cuibate în crepături, în scânduri, și pe pelea ani-

malelor. Întrebuințată cu praful Zacherlin ofere cel mai grabnic și trainic resultat contra insectelor.

Tinctura de Zacherlin se capată în prăvăliile, ce au

și Zacherlin, în sticle de 25 cr. și 1 fl.

Pentru întrebuințarea practică a tincturei se află un instrument anume făcut, ce constă 1 fl.

[19] 2—10